

Anatol PETRENCU

Limba rusă – instrument de expansiune al Federației Ruse

A.P. – doctor habilitat în științe istorice, profesor universitar. În 2010 a făcut parte din Comisia pentru studierea și aprecierea regimului comunist totalitar din Republica Moldova. Din octombrie 2010 este directorul Institutului de Istorie Socială și redactor-șef al revistei „ProMemoria”.
Cărți publicate: *România și Basarabia în anii celui de-al Doilea Război Mondial* (1999), *Polonezii în anii celui de-al Doilea Război Mondial. Istoria politică* (2005), *Basarabia în timpul celui de-al Doilea Război Mondial: 1939-1945* (2006), *Varșovia văzută de un istoric basarabean* (2006), *Istoria contemporană: studii, materiale, atitudini* (2011).

Există deja o istoriografie referitoare la importanța limbii ruse ca instrument al expansiunii Federației Ruse în lume. Astfel, Agnia Grigas, expert în cadrul Consiliului Atlantic și autoarea cărții *Crimeea și noul Imperiu rus*, tradusă în limba română și publicată la Editura Corint, în 2017, la Capitolul 2 *Reimperializarea Rusiei. De la politica neocoercitivă la anexare*, neocoercitiv însemnând „capacitatea unui stat de a-și exercita influența pe baza culturii sale, a valorilor politice și a politicilor externe practicate, care trebuie percepute ca fiind legitime și având autoritate morală” (p. 58-59), remarcă următoarele: „Limba rusă constituie un instrument important și un pretext pentru Rusia de a recurge la metode mai blânde sau mai dure, cu scopul de a-și păstra influența în anumite zone” (p. 61).

Cunoscutul ziarist ucrainean Pavel Kazarin consideră că V. Putin a transformat limba rusă într-o armă de expansiune. El scrie că „președintelui FR nimeni nu i-a explicat cauza popularității limbii engleze. Lui nimeni nu i-a spus că studierea limbii îl face pe om parte a «lumii engleze». În urma manualelor nu vin corpurile expediționare. Limba engleză nu atentează asupra identității: francezul care a

învățat [limba engleză], rămâne francez, iar chinezul – chinez. De aceea nimeni în lume nu va percepe [limba engleză] ca pe o amenințare”¹. Pavel Kazarin afirmă că Kremlinul „vinde” limba rusă ca pe „o marfă la pachet”. În „pachet” intră: „loialitatea față de imperiu, solidaritatea cu tratarea rusescă a istoriei și antioccidentalismul latent. Atunci când este vorba de vecinii Rusiei, aici limba rusă este adusă ca pretext pentru intervenție: orice purtător [de limbă rusă] este declarat proprietate a Rusiei, pe care Moscova este obligată s-o apere”². Iată de ce, scrie P. Kazarin, dacă limba engleză este învățată pentru a obține o foaie de drum în viață, atunci limba rusă a devenit primejdioasă. „Și nu e de mirare, continuă autorul citat, că în țările vecine [oamenii] încearcă să se apere nu atât de limba rusă, cât de toate cele ce Rusia caută cu insistență să impună alături de această limbă în cadrul „pachetului de propuneri”. Atunci însă când statele vecine nu vor să ia astfel de „propuneri”, Kremlinul reacționează cu agresiuni și cu tone de propagandă murdară...”

Ne-am limitat la citarea acestor doi specialiști pentru a demonstra că limba rusă este în centrul atenției oamenilor de știință și, pe baza analizelor, sunt expuse pericolele reale ale întrebuirii ei necugetate.

Există autori care consideră că FR are dreptul să promoveze nestingherit limba rusă în lume, ea, limba rusă, fiind un instrument de cucerire a lumii. Astfel, politologul rus Leonid Radzikovski scrie următoarele: „Deoarece limba rusă este una dintre marile limbi ale omenirii, iar literatura rusă, potrivit opiniei generale, este una dintre cele mai mari din lume, atunci, pentru cucerirea lumii, trebuie să facem export de cultură... Rusia are doi aliați în lume, limba rusă și literatura rusă. De aceea adevăratul pericol pentru Rusia nu este NATO, ci expansiunea culturală occidentală...”³

Leonid Radzikovski este un simplu propagandist al politicii externe ruse. Dar ce zic autoritățile, oficialii?

Pe data de 5 noiembrie 2019, la Moscova, a avut loc ședința ordinară a Consiliului prezidențial în domeniul limbii ruse. Problemele puse în discuție au fost: păstrarea și dezvoltarea limbii ruse, asigurarea competitivității ei mondiale, apărarea ei de factorii ce încearcă s-o marginalizeze. Informația am preluat-o de la Pervii kanal. Prezentatorul știrilor, Vitalii Eliseev spune: „Limba [rusă] asigură securitatea, uni-

tatea și identitatea națiunii ruse. Orice ofensivă asupra ei [înseamnă] încălcarea drepturilor omului în privința limbii și culturii materne”⁴.

La ședință, președintele rus Vladimir Putin a rostit un discurs din care cităm: „Ne lovim de tentative artificiale, – eu vreau să subliniez aceasta, anume artificiale –, de reducere grosolană, uneori absolut fără pic de jenă a spațiului limbii ruse în lume, de gonire a ei la periferie. Nu doar rusofobii de peșteră, – noi și aceasta observăm, cred, nu este un secret –, [dar și] marginali de tot felul care activează și naționaliștii agresivi declară război limbii ruse. Cu regret, în unele țări [această atitudine față de limba rusă] devine pe deplin o politică oficială de stat. În spațele [numitei politici], – și aceasta de asemenea trebuie să fie clar și pe înțelesul tuturor, – este aceeași presiune, [este] încălcarea drepturilor omului, în același rând a dreptului la limba și cultura maternă, la memoria istorică”⁵.

Vladimir Tolstoi, consilier al președintelui FR, președintele Consiliului prezidențial în domeniul limbii ruse, a spus: „Războiul purtat de așa-numita lume civilizată împotriva cuvântului, limbii ruse, ne permite să considerăm [limba rusă] ca o armă extraordinar de înspăimântătoare, ceea ce înseamnă că această armă trebuie să fie gata de luptă”⁶. V. Putin l-a contrazis: „Haideți să nu folosim astfel de cuvinte, „armă”, [...] pentru că dacă vom folosi cuvântul „armă” asta înseamnă că împotriva acestei arme vor lupta. Da, [limba rusă] este o forță, într-o oarecare măsură, este o putere blândă, și asta este de ajuns”.

În opinia prezentatorului informației (Iurii Lipatov) limba rusă, ca limbă de comunicare între națiuni, a favorizat mult ca FR să se formeze, să se întărească și să devină una din cele mai stimulate și de mare autoritate țări din lume și că păstrarea acestor poziții în multe privințe este o problemă de securitate națională a Rusiei.

Degradarea limbii ruse în cultură

Mai este ceva obligatoriu de spus: calitatea limbii ruse. Ascultați cum vorbesc rușii. Cele mai nevinovate expresii sunt „бля.ь”, „ё. твою мать”, „сука”, „пи.дец”. Partea proastă pentru ruși este că frazele acestea sunt difuzate la posturile de radio și TV, că sunt spuse de artiști notorii de

pe scenele sălilor de concert, unde sunt și copii, dar și oameni care nu pot accepta un astfel de vocabular. Și în 2019, limba rusă, întrebuițată în mass-media, a fost plină de înjurături, sudalme, cuvinte obscene. Vom aduce câteva exemple. Una din cele mai populare artiste ruse, Lolita Mileavskaia, de pe scenă spune publicului din sala arhiplină, unde erau și copii „Da poșli oni na.ui”⁷.

Cunoscuții artiști de estradă ruși Filip Kirkorov și Nicolai Baskov au lansat un filmuleț de o scârboșenie ieșită din comun *Ibiza*⁸: înjurături, rahat, desfrâu, scene de violență. De așa „cultură” avem noi nevoie?

Nu întâmplător, în octombrie 2019, unul dintre marii intelectuali ruși, de origine azeră, profesorul de limbă rusă Gasan Guseinov a spus: „[În Moscova] ziua, în amiaza mare, nu poți [auzi] nimic în alte limbi, decât în sărăcăcioasa limbă rusă de cloacă, în care vorbește și scrie această țară”, adică Rusia⁹. Profesorul G. Guseinov consideră că Rusia este o țară care „a sălbăticit foarte mult”¹⁰. Vorbind de limba de cloacă, profesorul G. Guseinov a avut în vedere limba folosită la TV și alte surse mass-media, la limba politicianilor ruși, care nu s-au debarasat de sovietisme. De fapt, profesorul G. Guseinov s-a pronunțat în apărarea limbii ruse literare.

Limba rusă în Republica Moldova

Dodon consideră cum că RM este un stat multinațional, iar limba rusă trebuie să fie limbă de comunicare între aceste națiuni și ridicată la rangul de limbă oficială. Este o prezentare eronată a situației: în RM populația românească (unii din românii basarabeni continuă să se numească „moldoveni”, unii din lipsă de cunoștințe, alții – cu rea-credință sau cu bună știință o fac, fiind plătiți pentru asta) alcătuiesc 82%, republica fiind națională. Populația acestui stat independent, indiferent de apartenența etnică, ar trebui să stimeze și să cunoască limba acestui popor – limba română. Cu regret, suntem martorii când categorii întregi de specialiști și lucrători din diverse sfere sunt obligați să folosească o altă limbă decât limba oficială a statului Republica Moldova.

Concluzia ar fi următoarea: această expansiune a limbii ruse, expansiune „blândă” și „necoercitivă”, duce nu doar la rusificare și

deznaționalizarea românilor basarabeni, ci la impunerea unui mod specific de gândire, de impunere a dorinței de revenire la sânul unui mare imperiu, prosper și puternic, just și cu o populație asigurată material etc., etc., dar care sunt doar iluzii false. Asta pentru că în realitate Rusia de astăzi este cu totul alta decât ceea ce văd telespectatorii moldoveni în melodramele ecranizate rusești. Iată de ce sarcina pe care trebuie să ne-o punem în față este ocrotirea valorilor noastre naționale, apărarea limbii și culturii noastre românești. Noi trebuie să-i convinsem pe concetățenii noștri de alte etnii, ucraineni, găgăuzi, ruși, evrei, rromi etc., să cunoască limba statului în care trăiesc.

Note ■ ¹ Pavel Kazarin. *Назван истинный предлог вторжения Путина в Украину* [A fost numit principalul motiv al intervenției lui Putin în Ucraina], în: https://mhub.top/rus/2019/11/25/nazvan-istinnyy-predlog-vtorzheniya-putina-1574683887.html?utm_medium=referral&utm_source=idealmedia&utm_campaign=mhub.top&utm_term=1279409&utm_content=8169481 [accesat 4.1.2020]. În original: «Российскому президенту никто не объяснил причин популярности английского языка. Никто не рассказал ему о том, что изучение языка не делает человека частью «английского мира». Вслед за учебниками не приходят экспедиционные корпуса. Английский язык не посягает на идентичность – выучивший его француз остается французом, а китаец – китаец. И потому никому в мире не придет воспринимать этот язык как угрозу».

² *Ibidem*. În original: «В комплексе сним идет лояльность к империи, солидарность с российской трактовкой истории и латентное антизападничество. Если же речь идет о соседях России, то русский язык поставляется сюда как повод для вторжения: любой носитель объявляется российской собственностью, которую Москва обязана защищать».

³ Citat din Cristian Chirca, *Post-imperium, ideea rusă a secolului al XXI-lea*, București, Editura Universității din București, 2018, p. 118.

⁴ О сохранении и защите государственного языка говорили на Президентском совете. În: <https://www.1tv.ru/news/issue/2019-11-05/21:00#3> [accesat 21.11.2019].

⁵ Textul original: «Мы сталкиваемся с попытками искусственного, я хочу это подчеркнуть, именно искусственно, грубо, подчас абсолютно бесцеремонно сократить пространство русского языка в мире, вытеснить его на периферию. Войну русскому языку объявляют не только пещерные русофобы, - а это мы тоже наблюдаем, думаю что это не секрет, - разного рода маргиналы здесь активно работают и агрессивные националисты. К сожалению, в некоторых странах это становится вполне официальной государственной политикой. Но за ней – это тоже должно быть понятно и ясно – все тоже давление, прямое нарушение прав человека, в том числе право на родную речь, на культуру и историческую память».

⁶ În original: «Ведущаяся в так называемом цивилизованном мире война против русского слова, русского языка, позволяет рассматривать его как мощнейшее грозное оружие, а значит – это оружие должно быть в полной боевой готовности».

⁷ Павел Савенков. *Скандал на Music Box 2018. Лолита послала «Русское Радио». Артистов запугали*, în <https://www.youtube.com/watch?v=TR7G9vkUCRE> [accesat 27.1.2020].

⁸ Филипп Киркоров и Николай Басков – *Ibiza*, în: <https://www.youtube.com/watch?v=Yy3DH0gfnhQ> [accesat 27.1.2020].

⁹ În original: «В Москве невозможно днём с огнём найти ничего на других языках, кроме того убогого клоачного русского, на котором сейчас говорит и пишет эта страна». *Vezi: Гасан Гусейнов о «клоачном» русском языке, популярности и травле*. În: <https://www.youtube.com/watch?v=hdAKnQmdavs> [accesat 23.02.2020]

¹⁰ *Ibidem*. În original: „Порядком одичавшая страна”.